

Mare

Brein in je buik Wat darmen over hersenen kunnen vertellen

12

LEIDS UNIVERSITAIR WEEKBLAD 48STE JAARGANG — N° 13 — 12 DECEMBER 2024

Het worden magere jaren

Woensdag was er opnieuw protest tegen de bezuinigingen op hoger onderwijs. Twee dagen eerder schetste het college van bestuur een gitzwart toekomstbeeld van de universiteit. 'Het ziet er heel erg slecht uit.'

2

8

Kerstverhalenwedstrijd Mirthe Zoontjes wint de eerste prijs met 'De Leidsche ansichtkaarten'

6

Kindermisbruik Experts buigen zich over opsporing en preventie

14

Young Dylan Delftenaar rapt over datediners en stufischaarste

Honderd fluitjes en één trompet proberen het ‘kabinet Wilders’ terug te fluiten

Woensdagmiddag smeekten bestuurders, docenten en studenten het kabinet wederom om de bezuinigingen terug te draaien, tijdens een walk-out. ‘DOE! HET! NIET!’

DOOR ELSE VAN DER STEEG EN MARK REID

Woensdagmiddag werden er in verschillende studentensteden uit protest tegen de onderwijsbezuinigingen walk-outs georganiseerd, ook in Leiden. Bij het Lipsius deelt hoogleraar Koreastudies Remco Breuker honderd rode fluitjes uit aan de arriverende demonstranten, van wie een groot deel het rode WOinActie-vierkantje op de jas heeft gespeld. ‘We laten horen dat we deze bezuinigingsplannen een aanfluiting vinden’, licht Claire Weeda van WOinActie toe in haar openingswoorden. Zo’n tweehonderd man, grotendeels medewerkers en een handvol studenten, heeft zich inmiddels op de Cleveringaplaats verzameld. Een paar bordjes gaan de lucht in, zoals: ‘Bezuinigingen op hoger onderwijs, hebben we nog niets geleert (sic)’. Vervolgens neemt collegevoorzitter Annetje Ottow kort het woord: ‘Het gaat ons echt ongelooflijk aan het hart. Het is ongelooflijk erg, en wij als college van bestuur zeggen: DOE! HET! NIET!’ De laatste woorden roept ze in de megafon. De menigte neemt de leus over en er wordt gefloten.

Universitair hoofddocent Jenneke van der Wal draagt hierna de speech voor die overall in de Nederlandse studentensteden wordt gehouden tijdens de walk-out: de bezuinigingen zijn onnodig, onwenselijk, onverstandig en niet legitiem. ‘Maar na wat we voorbij de weken gezien hebben, moeten we misschien stoppen om over de regering Schoof te praten, en het beestje bij zijn naam noemen: de regering Wilders.’ Een demonstrant steekt zijn bordje met de tekst ‘fck pvv’ in de lucht. ‘Ze willen het hoger onderwijs en de wetenschap laten bloeden, want dat komt hun eigen politieke visie van autoritair bestuur beter uit’, vervolgt Van der Wal. ‘Hoe minder kritisch opgeleide burgers, hoe beter, lijken ze te denken.’

Ook voor de ingang van het Pieter de la Courtgebouw verzamelen zich om één uur zo’n zestig medewerkers en een aantal studenten. Vakdidacticus Arthur Pormes houdt daar namens WOinActie dezelfde speech: ‘Onze eis is helder: de hele bezuiniging voor alle onderwijs en wetenschap moet van tafel!’ Deze bezuinigingen gaan in tegen het principe van goed bestuur, en ondergraven liberale principes van gelijke kansen en investering in de welvaart. Daarom: doe het niet!’ De toegestroomde docenten en studenten blazen op hun fluitjes, een hoogleraar heeft zijn trompet meegenomen en blaast er een riedeltje op. Bij het Lipsius neemt de menigte de leus over. ‘We fluiten vandaag het kabinet terug’, besluit Van der Wal de speech, waarna een minuut lang een kakafonie van honderd kleine fluitjes klinkt, die ook gelijk het einde van de walk-out signaleert. Een kwartier later is het weer rustig bij de universiteitsgebouwen.

Met dit budget wordt het *back to basics*

Het college van bestuur moet hard ingrijpen om de zware bezuinigingen van het kabinet op te vangen. Volgens collegevoorzitter Annetje Ottow gaat iedereen de pijn voelen. ‘De kaas-schaaf is niet genoeg, we gaan veel dingen niet meer kunnen doen.’

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO TACO VAN DER EB

Annetje Ottow schiep tijdens de raadsvergadering een gitzwart beeld van de financiële toekomst van de universiteit. Als de bezuinigingsplannen van kabinet Schoof doorgaan, moet het college ‘moeilijke beslissingen nemen over wat we überhaupt nog kunnen blijven betalen’. Het doet ‘pijn in mijn hart’ maar we moeten dan zeggen: ‘Jammer, maar dit gaan we niet meer doen.’ Het wordt *back to basics* met het budget dat we nog uit Den Haag krijgen.’ Ze voegde daaraan toe dat ‘de zeven vette jaren voorbij zijn, we krijgen nu zeven heel, heel magere jaren... Ik hoop dat het bij zeven blijft.’ De politieke onderhandelingen over de onderwijsbegroting stemden de collegevoorzitter maandag ook niet optimistisch. ‘Het ziet er heel erg slecht uit.’ Het was een dagkoers, maar de langstudeerboete wordt waarschijnlijk geschrapt. ‘Geweldig nieuws voor studenten natuurlijk. Maar het slechte nieuws is dat de universiteiten dat moeten betalen. De financiering per student gaat omlaag. Voor hetzelfde werk worden we minder betaald.’ Dat is een extra bezuiniging op de al forse stapel besparingen. Ottow vertelde dat het college samen met de faculteiten aan het inventariseren is welke besparingsmaatregelen moeten volgen. Vervolgens komt het college met een voorstel. Dat er ingrijpende maatregelen nodig zijn, werd al wel duidelijk. ‘De kaas-schaaf die we in 2025 nog hanteren, zal niet genoeg zijn. Iedereen gaat de pijn voelen.’ Sterker nog, mogelijk moet er al in 2025 meer bezuinigd worden dan verwacht. ‘We praten met de canen over besparingsmaatregelen op weg naar 2026.’

De raad vroeg Ottow naar de plannen voor vacaturestoppen en filters. ‘We gaan scherp kijken naar vacaturestoppen nodig zijn’, aldus de collegevoorzitter. ‘Bepaalde expertise is meer essentieel dan andere.’ Joost Augusteijn van personeelspartij LAG had vragen over de vacaturestoppen. ‘Als je vacatures die ontstaan door bijvoorbeeld natuurlijk verloop niet meer vult, dan is dat een bezuiniging. Een werkplek wordt opgeheven. Licht er een analyse ten grondslag aan welke plekken er verdwijnen en welke niet?’ ‘We gaan ervan uit dat de faculteiten dit zorgvuldig doen’, reageerde Ottow. ‘En dat gaan we vervolgens met hen bespreken.’ ‘Eigenlijk is het een soort reorganisatie’, vond Augusteijn. ‘We gaan bepaalde posities niet vervangen. Daar hoort een reorganisatieplan bij. Nu gebeurt dat zonder inventarisatie. Dat is wel nodig.’ ‘Een soort reorganisatie bestaat niet’, stelde Ottow. ‘Het is er wel of niet één. Wij zijn nu aan het kijken wat de situatie is bij de faculteiten. Geesteswetenschappen is een goed voorbeeld. Daar is nog geen besluit genomen over de bezuinigingen. Als dat gebeurt, gaat het college bepalen of er extra besluiten nodig zijn. We kijken dan ook of we wel of niet moeten reorganiseren.’ Timothy de Zeeuw van LAG wilde van Ottow weten of Leiden dwars gaat liggen als de Haagse bezuinigingen worden doorgevoerd. ‘Ingrid Robeys, hoogleraar ethiek aan de Universiteit Utrecht, deed tijdens het protest van 14 november een oproep aan alle colleges tot bestuurlijke ongehoorzaamheid: de bezuinigingen niet helpen uitvoeren. Is dat een van de scenario’s voor Leiden?’ ‘Zover zijn we nog niet’, reageerde Ottow. ‘We moe-

ten ons ook realiseren dat als we dat doen we veel financiën uit Den Haag niet gaan krijgen. Als het geld voor de universiteit niet binnenkomt in januari, hebben we met zijn allen een heel groot probleem. We gaan kijken wat er wel en niet mogelijk is om deze universiteit varend te houden.’ Floske Spijksma van personeelspartij UB wilde weten of er overleg met andere universiteiten is over samenwerken om expertise en opleidingen te be-

‘We gaan kijken wat er mogelijk is om deze universiteit varend te houden’

houden. ‘Er wordt landelijk gesproken’, antwoordde rector Hester Bijl. ‘De rectoren hebben afgelopen vrijdag naar het hele opleidingsaanbod gekeken. Als er opleidingen dreigen te stoppen, dan spreken de decanen van de verschillende universiteiten daar ook met elkaar over. Je hebt natuurlijk het landsbelang, maar elke instelling heeft ook haar eigen belang. Dat zijn soms moeilijke gesprekken.’

Waarom we niet moeten capituleren: het is tijd voor ‘people on streets’

Er speelt de laatste weken continu hetzelfde liedje door mijn hoofd, het onvolprezen ‘Under Pressure’, van Queen en David Bowie. ‘Pressure, pushing down on me/ Pressing down on you, no man ask for/ Under pressure that brings a building down/Splits a family in two, puts people on streets.’

De Zuid-Koreaanse president kan hierover meepraten. Flater na flater, schandaal na schandaal hebben de druk op hem de afgelopen maanden zo doen toenemen dat hij geen andere uitweg meer leek te zien dan een coup poging te ondernemen, het parlement buiten werking te stellen, de executie van zijn grootste plaaggeesten van de oppositie voor te bereiden (saillant detail: door Zuid-Koreaanse troepen in Noord-Koreaanse uniform) en zich in zijn presidentieel paleis te verschansen tot de wereld hem weer wat gunstiger gezind zou zijn. Hij zit er nog steeds, ook waarschijnlijk toen de politie, een van de maar liefst drie instanties die onderzoek verrichten naar zijn hoogverraad, ondanks de weerstand van de presidentiële lijfwacht huiszoeking wilde doen in zijn kantoor - verraad is nu net het enige misdrijf waarvoor je als president geen immuniteit hebt.

‘Pressure, pushing down on me/Pressing down on you, no man ask for.’ Geen Zuid-Koreaan die hierom vragt, maar de reactie van de Zuid-Koreaanse samenleving was direct en in eerste instantie afdoende, want iedereen ging de straat op en de noodtoestand werd na zes uur weer lafjes ingetrokken. ‘Puts people on streets’ dus: inderdaad dáár wel. Ook hier wordt de druk gevoeld dankzij een regering die als het eropaan komt bijna net zo afwezig is als de Zuid-Koreaanse president en die zeker in dezelfde mate zijn eigen gang lijkt te gaan door fatale bezuinigingen op de universiteiten door te voeren in weerwil van wat de samenleving wil.

‘Zijn er zeven vette jaren geweest? Hoe hebben we die gemist?’

want Leiden gaf in 2023 procentueel zes keer zoveel uit aan vastgoed als het gemiddelde van alle andere universiteiten en maar liefst vijf procent minder aan personeel (het moet uit de lengte of de breedte komen, nietwaar?). ‘Turned away from it all like a blind man/Sat on the fence but it don’t work’, dacht ook het faculteitsbestuur van Geesteswetenschappen waarschijnlijk, die druk gaat ons niet te pakken krijgen, vingers in de oren en la la la, I can’t hear you, toen het iets moest met de met stoom en kokend water geschreven alternatieve (maar doortimmerde) plannen van de werkvloer om de faculteit niet aan splinters te laten hakken. Niet dat die plannen een kans lijken te krijgen, want ‘that’s the terror of knowing what this world is about/Watchin’ some good friends screaming let me out’. En ik ben het die schreeuwt om eruit gelaten te worden, want het is allemaal zo duidelijk. Inspraak is er niet echt en we worden alleen getolereerd omdat we weigeren te worden genegeerd.

Ondertussen hoop ik op het soort druk dat ‘puts people on streets’ zodat alles toch nog beter wordt. Zodat de premature capitulatie van onze bezuinigen (nu al opleidingen opheffen en wie weet een faculteit?) stopt. Zodat we ons kunnen concentreren op onze taken, universitair en publiekelijk. Zodat wij onszelf gaan besturen zonder ons te laten misleiden door de wollige propaganda die zegt dat we dat nu eenmaal niet kunnen. Zodat de universiteit weer een instelling wordt en geen bedrijf waar een plakje cake €3,14 kost. Maar het zal wel drukker en drukker worden, en dus hoop ik op een Zuid-Koreaanse reactie van *people on streets*, nee, we hebben er ook niet om gevraagd, maar het worden volgend jaar dan maar verdere acties en staken, want zoals Freddie en David het al zongen: ‘These are the days it never rains but it pours.’

REMCO BREUKER is hoogleraar Koreastudies

Mis niets en download nu de Mare-app

Raad stemt tegen door aanhoudende inschrijfproblemen

De universiteitsraad stemt unaniem tegen de Onderwijs- en Examenregeling 2025-2026, omdat het college te weinig doet om de inschrijfproblemen bij tentamens aan te pakken. 'De nood is hoog. Het gaat keer op keer mis.'

DOOR VINCENT BONGERS

De raad is het zat dat MyStudyMap maar blijft haperen. Het inschrijfprogramma voor vakken en tentamens zorgt al sinds de invoering voor veel problemen. Nog steeds komt het vaak voor dat studenten huilend de tentamenzaal verlaten als blijkt dat ze toch niet zijn ingeschreven voor een tentamen. De aanhoudende problemen zorgen niet alleen voor veel stress maar leiden ook tot studievertraging. Een onacceptabele situatie, vindt de raad, zeker omdat er vaak wel voldoende plek is in de zaal. De raad eist dan ook, dat als er nog lege plaatsen zijn, afgewezen studenten ter plekke alsnog worden ingeschreven. 'Het wegsturen van studenten is disproportioneel en onwenselijk', zei Anastacia Peters van studentenpartij PBMS maandag tijdens de raadsvergadering met het college. Deze eis van de raad bleek het grote struikelblok. Het college weigerde er namelijk mee akkoord te gaan. De eis is 'onverstandig en op dit moment niet uitvoerbaar', oordeelde rector Hester Bijl. 'We hebben met elkaar een inschrijfprotocol opgesteld. Daar is goed over nagedacht.'

Het college zegde toe te gaan monitoren hoeveel studenten er weggestuurd worden en waarom dat gebeurt. Mogelijk past het college vervolgens het inschrijfprotocol aan. Maar dat vond de raad niet genoeg.

De universiteit is wat betreft inschrijvingen 'in transitie', aldus Bijl. 'Bij sommige faculteiten gaat het al goed, zoals FGA. Andere die later zijn begonnen met de invoering van MyStudyMap worstelen nog. Tot mijn grote verdriet zie je daar grotere aantallen studenten in de problemen komen. Maar als we nu gaan schuiven, kom je niet over het moeilijke punt heen. Hoe naar het ook is, we moeten nu volhouden. Technische problemen moeten natuurlijk worden opgelost, en fouten voorkomen.'

Ook zei Bijl dat het niet eenvoudig is om studenten alsnog te laten aanschuiven als er plek is. 'Om fraude tegen te gaan zijn er bij bepaalde tentamens specifieke placering om te voorkomen dat vriendengroepjes bij elkaar zitten. Het vereist ook veel voorbereiding om grote digitale toetsen te organiseren. Ad hoc extra studenten inschrijven kan dan niet.'

De raad stond er echter op dat er meteen maatregelen worden getroffen. 'Het gaat namelijk keer op keer mis', zei Femke Spaargaren van studentenpartij PBMS. 'De nood is hoog. Ook bij FGA gaat het niet goed. Vrijwel alle studenten die ik spreek die zijn weggestuurd, waren ervan overtuigd dat ze zich hadden ingeschreven.' Friso Croon Boucher van studen-

tenpartij ons had dat zelf meegeemaakt: 'Ik had me keurig voor een tentamen ingeschreven. Het stond ook in MyStudyMap. Ik kom aan in de zaal, sta niet op de presentielijst en word weggestuurd. Ik kon zelfs op mijn telefoon de inschrijving tonen.' Dat hielp echter niet.

'Het is ethisch niet verantwoord dat we studenten die zich denken te hebben ingeschreven voor een tentamen niet toelaten', vond Joost Augustejn van personeelspartij LAG.

Spaargaren: 'We stoppen zoveel geld in studentenwelzijn. Dit is juist het grootste punt van zorg voor studenten. Het is mogelijk om je ter plekke in te schrijven. Ik heb het zelf zien gebeuren.' Michel Vermeer van studentenpartij DSP-SC die bestuurskunde in Den Haag studeert: 'In de tentamenzaal waar ik was, waren er nog minstens dertig tafeltjes beschikbaar. Toch worden er vijf studenten weggestuurd. We kiezen er nu voor om ze dat tentamen niet te laten maken. Waarom? Het is niet zo moeilijk om te regelen.'

Bijl reageerde daar geprikkeld op. 'Het is toch ook niet zo moeilijk om je in te schrijven?'

Na de pauze deed de rector nog een poging om de oERen te redderen. 'Dit zeggen we toe aan de raad: aankomende tentamenperiode gaan we monitoren. Vervolgens gaan we kijken of er een protocol nodig is voor hoe om te gaan met inschrijfproblemen.'

Spaargaren wilde een andere aanpak: 'Laten we studenten toelaten als er plek is, en dan zien hoeveel problemen dat veroorzaakt.'

'We kunnen ook studenten die tegen inschrijfproblemen aanlopen het tentamen laten doen en daarna bewijzen dat ze ingeschreven waren', stelde Bas Knapp van studentenpartij LSP voor. 'Lukt dat deze studenten niet, geldt het cijfer niet. Het is zonde voor de studenten en de universiteit dat deze studiepunten niet binnenkomen.'

Bijl hield echter voet bij stuk. 'Zonder helder protocol kan er juist chaos ontstaan als er ter plekke nog wordt ingeschreven. Ik wil mijn best doen om het snel te regelen, maar het moet wel op een verstandige manier.'

De raad besloot daarop tegen de oERen te stemmen. Het college en de raad moeten nu voor de kerst proberen om alsnog tot een oplossing te komen. Het college zegde overigens wel toe dat er 'een beleid komt dat ervoor zorgt dat de al bestaande mogelijkheid om bij het openen van de vak-inschrijving al direct in te schrijven voor een tentamen overal gegarandeerd gaat worden.' Peters noemde dat besluit een 'grote winst'.

Door bezuinigingen bedreigde bacheloropleidingen bij de faculteit Geesteswetenschappen willen verregaand samenwerken op voorwaarde dat zij zelfstandig blijven bestaan. Ook willen zij onderwijs en onderzoek zo veel mogelijk ontzien door administratieve taken te schrappen en meer te bezuinigen op centraal niveau.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
FOTO TACO VAN DER EB

Voorzitters van bedreigde studies schrijven tegenvoorstel

Dat blijkt uit het advies *Alternatief Perspectief 2028* dat in handen is van Mare.

Het advies is opgesteld onder leiding van hoogleraar Griekse taal- en letterkunde Casper de Jonge en is tot stand gekomen in nauw overleg met de opleidingsvoorzitters van de faculteit. Op 18 oktober werd de kerngroep van de opleidingsvoorzitters door het faculteitsbestuur gevraagd aanvullend advies te geven over het ingrijpende bezuinigingsplan dat Mare twee dagen eerder openbaarde. Daarin stond dat de bachelors African Studies en Latijns-Amerikastudies zouden worden geschrapt en de opleidingen Chinees, Japans, Koreaans en Zuid- en Zuidoost-Aziëstudies zouden moeten opgaan in een nieuwe bachelor Aziëstudies. Frans, Duits en Italiaans zouden fuseren tot de bachelor Europese talen en culturen en ook sommige masters zouden worden geschrapt of samengevoegd. Alle bezuinigingen moeten leiden tot een reductie van driehonderd vakken en tientallen fte aan personeel.

Het plan leidde tot veel ophef, van studenten en alumni tot columnist en Kamerleden. De opleidingsvoorzitters vonden dat zij niet voldoende waren betrokken bij de plannen.

Daar kregen zij dus alsnog de gelegenheid toe en zo kwam het advies tot stand dat begin deze maand naar het faculteitsbestuur is gestuurd, zei decaan Mark Rutgers onlangs tijdens de faculteitsraadsvergadering. Opmerkelijk: raadslid Adriaan Rademaker opperde om de inhoud van het document, in het nieuwe jaar, in een 'informeel overleg' te bespreken: zonder publiek en zonder pers. De rest van de raad en het bestuur reageerden daarop instemmend. In het advies drukken de opleidingsvoorzitters het bestuur op het hart om 'geen onomkeerbare beslissingen' te nemen. 'Ingrijpende onderwijsveranderingen vergen denkwerk en draagvlak en moeten niet overhaast onder hoge druk worden genomen', schrijven ze. 'Er zijn veel onzekere factoren met betrekking tot de financiën, zeker met betrekking tot de

middellange en lange termijn.'

De kerngroep wil 'de onderwijscapaciteit uitbreiden, veel meer gedeeld onderwijs dan nu het geval is, synergie tussen opleidingen, reductie van vakken, een verhoging van het cursusrendement, een efficiënter bestuur en bezuinigingen op niet-primaire processen'. De expertise van de faculteit moet behouden blijven. 'Die kan alleen bewaard blijven als studenten daarin ook op bachelorniveau opgeleid worden.' Het advies benadrukt de waarde van bachelors als African Studies en Latijns-Amerikastudies. 'Alleen Leiden leidt zulke landen- en regio-specialisten op. Daarnaast is International Studies afhankelijk van expertise die in de faculteit aanwezig is, en die dreigt te verdwijnen als specialistische opleidingen worden geschrapt.' Daarom adviseert de kerngroep om 'de CROHO-labels te behouden' (oftewel: opleidingen zelfstandig te laten voortbestaan), ook om zichtbaarder te blijven. Zo willen de bachelors Chinees, Japans, Koreaans en South and Southeast Asia Studies 'verregaand samenwerken'

zolang zij niet formeel worden samengevoegd tot de brede bachelor Aziëstudies. Dit willen zij doen 'door het aanbieden en delen van regionale vakken' en door opleidingsbesturen en examen- en opleidingscommissies samen te voegen. Datzelfde geldt voor andere opleidingen die dreigen te worden geschrapt of samengevoegd. Zij doen voorstellen om 'zeer intensief en vergaand samen te werken' door gedeeld onderwijs aan te bieden en het aantal vakken te reduceren. De kerngroep schat dat dit leidt tot een reductie van ongeveer 208 vakken. De bachelors African Studies en Latijns-Amerikastudies denken dat zij zelfstandig kunnen blijven bestaan als zij 'verregaand samenwerking' aangaan met International Studies en vakken laten geven door docenten van de instituten LUCL, LUCAS en de opleiding geschiedenis. Deze samenwerking zou de 'operationele kosten sterk moeten verlagen'. De bachelor Midden-Oostenstudies heeft 'een alternatief programma opgesteld' dat uitgaat van 22 minder

Decaan: 'Streven om advies zo veel mogelijk recht te doen'

Decaan Mark Rutgers noemt het advies 'een zeer waardevolle inbreng die getuigt van grote solidariteit', laat hij per mail weten. 'Het faculteitsbestuur heeft waardering voor de intentie om zoveel mogelijk onderwijsprogramma's en expertise in de lucht te houden. Dat willen we zelf immers ook.'

De voorstellen voor meer gedeeld onderwijs en samenwerking tussen opleidingen 'spreken ons zeer aan en kunnen inderdaad helpen bij de bezuinigingen en toekomstbestendigheid van de faculteit'. Daarbij is het uitgangspunt dat 'de werkdruk niet, dan wel zo min mogelijk mag oplopen en ook dat er voldoende ruimte voor onderzoek blijft'. Het faculteitsbestuur gaat kijken welke voorstellen kunnen worden opgenomen in een meer definitief plan. 'We streven ernaar het advies zoveel mogelijk recht te doen, maar er zijn natuurlijk meerdere overwegingen mee te nemen', aldus Rutgers. 'De ondersteunende functies zijn bijvoorbeeld ook cruciaal voor een goed functionerende faculteit.'

Het advies wordt deze week onder medewerkers verspreid. 'We streven ernaar om zo snel mogelijk helderheid te geven aan alle medewerkers en studenten. We betreuren het dat er zo lang onzekerheid is over de te nemen stappen.'

De plannen moeten nog worden doorgerekend, bleek vorige week tijdens de faculteitsraadsvergadering. Naar verwachting komt daar in januari meer duidelijkheid over.

vakken, maar waarbij de tracks – zoals Perzisch, Turks en Hebreeuws – kunnen blijven bestaan. Duits, Frans en Italiaans willen samenwerken 'op het gebied van gedeeld onderwijs en bestuur', en samenwerken met opleidingen als kunstgeschiedenis, filosofie en Engels. Volgens de kerngroep leidt het samenvoegen en schrappen van opleidingen juist tot extra werk en kosten. Door hiervan af te zien, kunnen 'blijvende inkomsten en werkbesparing' worden gerealiseerd. Het faculteitsbestuur moet eerst over deze voorstellen overleggen met de opleidingsvoorzitters 'voordat verdere stappen worden genomen'.

Verder wil de kerngroep dat de unica-opleidingen die alleen in Leiden kunnen worden gevolgd - beschermd blijven. De universiteit moet er bij de overheid op aandringen om deze financieel te blijven steunen. 'Ten behoeve van opleidingen die ook voor de overheid van geopolitiek belang zijn en omdat er steeds meer unieke opleidingen ontstaan door sluitingen elders (Universiteit Utrecht, red.).'

Onderwijs en onderzoek zijn de hoofdtaken van de universiteit, schrijft de kerngroep. 'Het primaire proces moet dan ook waar mogelijk beschermd en ontzien worden'. Op alle niveaus moet beter worden gekeken naar 'need to have' en 'nice to have': 'Is het Honoursonderwijs en Humanities Lab echt nodig? Hoeveel nieuwsbrieven zijn nodig?'

Ook moet het faculteitsbestuur er bij het college van bestuur 'op aandringen' te kijken naar bezuinigingen op ondersteunende diensten op universitair niveau en de noodzaak van de Wellbeing week, Healthy University-campagnes, persoonlijk leiderschapscursussen en veiligheidszaken heroverwegen. En: stop minder geld in gebouwen en stel nieuwbouw uit.

Verder kunnen de administratieve lasten voor zowel wetenschappelijk als ondersteunend personeel dalen door 'midterm reviews en jaarverslagen af te schaffen of te versimpelen', het 'propedeusediploma en de uitreiking af te schaffen' en ervoor te zorgen dat onderwijsprogramma's niet dubbel moeten worden ingevoerd in digitale systemen. 'De bestuurlijke taken worden zo verminderd tot ongeveer 5 procent van de werktijd.' Daarnaast moeten de instituten met minder ondersteunend personeel toe kunnen als zij meer gaan samenwerken.

Om zo veel mogelijk vakken te behouden, wil de kerngroep dat docenten één cursus per jaar extra geven. Om de werkdruk niet verder te laten oplopen, moeten andere taken worden geschrapt. Dat kan door tussentoeetsen af te schaffen, meer tutorials in plaats van colleges aan te bieden en bestuurlijke taken te verminderen. Ook kan er 5 fte aan onderwijspersoneel worden bespaard als de bachelorscriptie voortaan in werkcolleges wordt geschreven. Met deze maatregelen is het mogelijk om 'tussen de 185 en 370 extra cursussen in de lucht te houden'.

Het meest opvallende bezuinigingsvoorstel is om medewerkers te vragen minder te gaan werken of enkele treden terug te gaan op de salarisschaal. 'Een collectieve salariskorting is in overleg met de bonden theoretisch ook mogelijk.'

FGGA is niet bang voor bezuinigingen, maar vreest wel de WIB

Volgens decaan Koen Caminada heeft de Faculty Governance and Global Affairs niets te vrezen van de bezuinigingen op het hoger onderwijs, maar wel van de Wet Internationalisering in Balans. 'Minder internationale studenten is een uitdaging.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

Caminada concludeerde dinsdag tijdens de faculteitsraadsvergadering dat de bezuinigingen op het hoger onderwijs 'geen enkel effect' hebben op de facultaire begroting voor 2025-2028. 'Zoals wij het zien, kunnen we de toekomst grotendeels echt heel goed aan. Vanuit de universiteit worden er vanaf 2026 wel wat aanpassingen doorgevoerd, maar dat vertaalt zich niet rechtstreeks naar FGGA.' Caminada vindt wel dat de faculteit zich moet voorbereiden op economisch zwaar weer. 'Wat we universiteitsbreed al langer zien is dat het aantal studenten wat terugloopt en in het bijzonder dat het aantal studiepunten dat studenten behalen daalt. Ook dit speelt niet bij FGGA, want wij zijn de beste van allemaal. We zijn trots.' 'Maar we blijven alert', aldus vice-decaan Maarja Beerkens. Caminada knikt instemmend. 'Want ook bij ons kan het wat minder lopen als studenten even wat minder vakken halen. Dat heeft dus niets te maken met het hoofdlijnenakkoord of de bezuinigingen, maar het is goed om vast te bedenken: hoe ga je dan je financiën op orde houden?'

'Wij zijn de beste van allemaal. We zijn trots'

De universiteit gaat 8 miljoen euro bezuinigen, vertelt Caminada. 'Jullie hebben geen idee hoe zich dat verhoudt, die 8 miljoen euro. De begroting van de universiteiten is ongeveer 800 miljoen euro, dus we gaan 1 procent korten in 2026, over de hele universiteit.' Hij schat in dat dat kan oplopen tot 10 procent op de lange termijn. Caminada vertelde dat er 'quick wins' zijn om alvast wat te besparen. 'Wij willen op korte termijn de eerste maatregelen nemen. Misschien hadden jullie de mededeling gezien dat Wijnhaven vanaf 1 januari niet meer tot 00:00 uur, maar tot 22:00 uur 's avonds open blijft. Het raakt relatief weinig studenten, maar dat zijn toch al wat uurtjes die niet meer worden betaald.' De grootste zorg is volgens hem de Wet Internationalisering in Balans (WIB). 'Wij schatten in dat die, hoe de onderhandelingen in de Tweede Kamer ook zullen lopen, blijft staan. Dat betekent minder internationale studenten en minder Engelstalige bacheloropleidingen. Dat is een uitdaging, want we hebben hier een grote internationale studentengroep. Het zijn geen prettige tijden voor bestuursleden.' Er zijn uitzonderingsgronden voor Engelstalige bachelors en die worden getoetst door het ministerie van Onderwijs. Beerkens: 'Ik denk dat onze Engelstalige opleidingen heel goed door die toets zullen komen, maar je weet het natuurlijk nooit. We hebben een heel sterk internationaal profiel en een paar van de beste opleidingen van het land. Maar er is door minister Bruins een sterk verzoek om zelfregie gedaan om het aantal internationale studenten te beperken. Dat heeft ook de voorkeur van de universiteit, maar voor FGGA is het prima als we onze opleidingen laten toetsen door het ministerie.'

Wat moet een 11-jarige met een betaalapp?

Beeld van Little Lady Justice, een belangenbeweging die het opneemt voor slachtoffers van seksueel geweld tegen minderjarigen

Seksueel geweld tegen kinderen blijft stijgen. Deskundigen proberen op alle mogelijke manieren misbruik aan te pakken en te voorkomen, van taalanalyses tot enquêtes op het darkweb.

DOOR VINCENT BONGERS

Toen een agent tijdens een verkeerscontrole in mei 2022 een auto liet stoppen, viel hem iets op. Het telefoonscherm van de chauffeur lichtte plotseling op en toonde een onverwacht beeld: een naaktfoto van een jong meisje. De agent liet het er niet bij zitten. 'Hij vroeg de chauffeur wat er speelde', vertelt Conny Rijken, de nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen, tijdens het symposium *Child Sexual Abuse Reduction Research Network* dat vorige week in Leiden werd gehouden. De 55-jarige man liet een Whatsapp-groepchat zien met daarin verschillende pornografische beelden van vermoedelijk minderjarige vrouwen. 'Hij gaf vrijwel onmiddellijk toe dat hij dit soort materiaal ontving en bekeek.' De politie deed een huiszoeking en vond 1.789 afbeeldingen waarop kinderen seksueel misbruikt werden. De verdachte verklaarde dat hij de foto's en filmpjes had verzameld en hij ze ook naar anderen had gestuurd. Hij vertelde ook dat hij tegen betaling seksueel contact had met twee Filipijnse meisjes via chats en video.

Streamen

Het streamen van seksueel misbruik van kinderen voor geld vanuit landen als de Filipijnen neemt de laatste jaren steeds meer toe, legt Rijken uit. Dat gaat vaak gewoon via WhatsApp of Telegram. Het gaat om veel gevallen van misbruik. De ngo International Justice Mission deed samen met Nottingham University onderzoek naar de Filipijnen en becijferde dat in 2022 bijna

een half miljoen kinderen seksueel werden misbruikt voor de streams. De gemiddelde leeftijd van de misbruikte kinderen is 11, 9 procent van de slachtoffers is tussen de 0 en 3 jaar. In meer dan 80 procent van de gevallen zijn het familieleden (vaak de ouders) die de kinderen op deze manier exploiteren. In Nederland neemt het aantal bij de politie geregistreerde gevallen van seksueel geweld tegen kinderen toe, aldus Rijken (zie kader). De Nederlandse automobilist die door zijn telefoon werd verraden, kreeg drie jaar gevangenisstraf en tbs. Maar het voorbeeld illustreert dat er nog vaak geluk nodig is om een dader van seksueel misbruik te pakken, zegt Rijken. Tijdens het symposium dat was mede-georganiseerd door de Leiden Law Academy gingen experts uit heel de wereld in op de vraag hoe plegers van seksueel misbruik kunnen worden gedetecteerd. Het gaat er dan niet alleen om daders te pakken, en slachtoffers te helpen, maar ook om preventie. Want het vroeg opsporen van potentiële daders is essentieel.

900 forums

De deskundigen proberen op allerlei mogelijke manieren meer te weten te komen over daders en slachtoffers. Het EU-project ARICA, waar ook Leidse onderzoekers bij zijn betrokken, zoomt in op forums op het darkweb waar seksueel kindermisbruik wordt gedeeld. De wetenschappers mogen zelf de foto's en filmpjes niet bekijken, en dat willen ze ook niet. Ze kunnen wel het netwerk van gebruikers en hun posts in kaart brengen.

Meike de Boer is promovendus bij het Centre for Linguistics in Leiden en zij doet onderzoek naar het taalgebruik op deze forums. Er is extreem veel activiteit op deze netwerken. 'Het gaat op een gemiddelde dag wereldwijd om zo'n 900 actieve forums die ook nog eens elk tot maximaal 400.000 leden hebben', aldus De Boer.

Het is een internationaal probleem: politie en justitie moeten al die informatie zien te zeven en prioriteiten stellen. Want alles nagaan kan niet. De Boers onderzoek kan helpen door onderscheid te maken tussen reguliere gebruikers en gebruikers die ernstiger en gevaarlijker gedrag vertonen, en mogelijk zelf kinderen misbruiken en materiaal produceren. Gebruikers die melden dat ze kinderen hebben misbruikt of dat ze misbruikmateriaal hebben of willen zien, moeten mogelijk prioriteit krijgen in een onderzoek. 'Er zijn bijvoorbeeld gebruikers die dingen schrijven als "can't wait to pop my cherry" of anderen aanmoedigen beelden van misbruik te maken.' Bepaalde woorden die door gebruikers op de forums worden gebruikt, kunnen namelijk wijzen op een ernstiger vorm van misbruik. Het kan dan gaan om expliciete termen voor geslachtsdelen, of de leeftijd van kinderen. Die informatie kan van belang zijn voor de opsporing.

Grooming

Een ander belangrijk onderwerp op het congres is *grooming*, het online contact leggen met vaak heel jonge kinderen om ze over te halen tot seksueel gedrag. In de Verenigde Staten probeert Nina

Matulis, promovendus aan Purdue University, aan de hand van de apps en berichten op de telefoons van grooming-slachtoffers een beter beeld te krijgen van de relatie met de dader. Deze 'digitale artefacten' geven veel informatie over hoe daders te werk gaan en dat helpt de politie in het oplossen van toekomstige zaken. 'We weten steeds beter waar we op moeten letten', zegt Matulis. 'Zo zagen we in een zaak bijvoorbeeld dat een slachtoffer, naast een onschuldige honkbal-app en het spel Roblox, de app Zangi op zijn telefoon had staan. Ik kende Zangi niet eens. Het bleek een communicatie-app met een zeer goede beveiliging te zijn. Vreemd vonden we dat. Verder had het slachtoffer het betaalprogramma Cash App gedownload. Opvallend, want dat is een app die kinderen niet vaak gebruiken. We vonden het verdacht en schatten in dat het om een jongen ging die mogelijk te maken had met sextortion.' Daarbij dreigen daders om naaktbeelden van slachtoffers te publiceren, als zij niet betalen. De inschatting van het team bleek te kloppen. 'Het slachtoffer was een jongetje van elf dat via TikTok contact kreeg met een persoon die zich voordeed als een dertienjarig meisje uit Texas.' Daarna wilde de dader alleen via Zangi communiceren. 'Toen de jongen naaktfoto's verstuurde, werd hij inderdaad om geld gevraagd zodat de beelden niet zouden worden verspreid. Gelukkig riep hij hulp in op school en is de zaak niet verder uit de hand gelopen.'

Zwaarwegend geheim

Zeer opvallend was het onderzoek van Tegan Insoll van de ngo Protect Children uit Finland. Zij zette met haar team een enquête uit op verschillende browsers voor het darkweb. Gebruikers die naar seksueel kindermisbruikmateriaal zochten, kregen als zoekresultaat hulpinstanties en een survey voor hun neus. 'Why on earth zou iemand die ooit willen invullen? Dat is een vraag die ik vaak krijg', aldus Insoll. 'Toch vullen best veel personen de vragenlijst in. Het is een kans om iets prijs te geven over iets waar je nooit iemand over hebt verteld.' Het is een geheim dat weegt op mensen, het kan opluchten om het te delen, ook al is het via een anonieme enquête. Hoewel de onderzoekers er rekening mee houden dat het om zelfrapportages gaat, waren de resultaten interessant. 'Bijna 70 procent van de deelnemers was onder de achttien toen ze voor het eerst beelden van seksueel misbruik van kinderen of illegaal gewelddadig materiaal zagen.' Veertig procent was zelfs onder de dertien.

Een flink deel van de respondenten gaf toe online contact te hebben gezocht met kinderen na het zien van het materiaal, namelijk 37 procent. Maar de helft van de invullers wilde ook stoppen en hulp zoeken. 'Dat biedt echt mogelijkheden om al in een vroeg stadium hulp te bieden aan daders en zo escalatie te voorkomen.' Ook Rijken benadrukt dat seksuele voorlichting en onderwijs cruciaal zijn in preventie. Juist die educatie staat onder druk. Ze verwees naar de ophef die vorig jaar ontstond rond de Week van de Lentekriebels, een seksueel voorlichtingsproject voor de basisschool dat een initiatief is van expertisecentrum seksualiteit Rutgers en de GGD. 'Over dat project is misinformatie verspreid. Met als gevolg foutieve aannames over wat er tijdens deze lessen met kinderen besproken wordt, die het draagvlak ondermijnen voor de seksuele en relationele vorming op scholen. Mensen hadden beveiliging van de politie nodig. Er is nu nog steeds cameratoezicht op het terrein van de organisatie.'

Ruim zestienduizend incidenten in vier jaar tijd

In de periode 2018-2022 heeft de politie ruim zestienduizend incidenten van seksueel geweld tegen kinderen in Nederland behandeld, blijkt uit de *Monitor seksueel geweld tegen kinderen*. Bij de in totaal 16.420 incidenten zijn 17.870 slachtoffers geregistreerd. Daarvan is 85 procent vrouw. De verdachten zijn vrijwel allemaal man. De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers is 12 jaar. Het aantal geregistreerde incidenten met een minderjarig slachtoffer bij de politie ligt in 2022 ruim 20 procent hoger dan in 2018. Waar er tot en met 2020 nog sprake is van een lichte daling in de geregistreerde incidenten, stijgt dit aantal sterk in de afgelopen twee jaar. Verder blijkt volgens de monitor uit cijfers van het Centraal Bureau Statistiek dat in 2020 'naar schatting zo'n 72.000 meiden en 24.000 jongens in de leeftijd van 16 of 17 het afgelopen jaar een vorm van online seksuele intimidatie hebben meegemaakt. Hieronder valt onder andere het online vragen om seksuele foto's of filmpjes tegen de wil en het toegestuurd krijgen van naaktfoto's of seksfilmpjes. Daarnaast zijn in diezelfde periode '35.000 meiden en 8.000 jongens in de leeftijd van 16 of 17 jaar slachtoffer geweest van fysiek geweld. Hierbij gaat het om alle vormen van seksuele intimidatie waarbij lichamelijk contact plaatsvond, variërend van ongewenste aanrakingen tot verkrachting.'

'De helft van de ondervraagden wilde stoppen en hulp zoeken: dat biedt kansen om escalatie te voorkomen'

De Leidsche ansichtkaarten

DOOR MIRTHE ZOONTJES
ILLUSTRATIE SILAS.NL

Wanneer de man tegen Mina opbotst, dwarrelt het Rapenburg naar beneden. De wind wiegt de kaart heen en weer voordat het landt in het laatste restje natte sneeuw op de kille straats-tenen van het echte Rapenburg. De sneeuw verwelkomt de kaart met open armen; als de warmte van een innige knuffel verspreidt het water zich van de zwart-witte bomen langs de zijanten van de prent naar de vergeelde gracht in het midden tot het water als een 3D-film uit de afgebeelde gracht lijkt te vloeien.

Mina verstijft. Met trillende vingers verstevigt ze haar grip op de rest van haar ansichtkaarten om het ijs in haar aderen het hoofd te bieden. Ze staart naar de kaart op de grond. Nog geen half uur in Leiden en ze heeft er nu al eentje verpest. Een herinnering aan haar oma is weggevaagd in enkele seconden, alsof het nooit heeft bestaan. Tastbaar bewijs van haar geschiedenis is verpest door de modder van nu.

De ogen van de man vergroten zich als in een cartoon, terwijl hij zich herhaaldelijk verontschuldigt en de kaart uit de gesmolten sneeuw grist. De bedrading van zijn oordopjes bevrijdt zich van zijn telefoon terwijl hij zich voorover bukt, waardoor *Amsterdamse Grachten* door de straat schalt en meerdere voorbijgangers verwaasd omkijken.

De man duwt de slappe kaart in Mina's handen en probeert de draad zo snel mogelijk weer terug in zijn telefoon te proppen. De witte kerstlichtjes in de verenigde frontlinie van bomen langs de gracht verlichten het schaamrood op zijn wangen, een mooi contrast tegen de wintergrijze gebouwen. Mina kan een glimlach niet onderdrukken naarmate het nummer vordert en de wangen van de man alsmaar roder en roder worden. Haar oma zou zwaar teleurgesteld zijn in zijn muzieksmaak.

'Waarom gaan dat soort liedjes altijd over Amsterdam?' vroeg Oma Janna elke keer als *Amsterdamse Grachten* op haar primitieve radio voorbijkwam. 'Waarom nooit eens een keertje over Leiden? Mijn stad heeft ook grachten, hoor. Zo bijzonder is Amsterdam niet.'

Zodra de man zijn oordopjes weer heeft ingeplugd en zich nog maar een keer heeft verontschuldigd, sprint hij weg, de gure winternacht in. Mina kijkt niet naar hem om, maar bestudeert het handgeschreven bericht op de ansichtkaart met ingehouden adem. Ze slaakt een zucht van opluchting wanneer ze het nog steeds kan lezen. Alleen de krullen van wat letters zijn uitgelopen; de inkt breekt los van de regels alsof het de lijntjes te beknellend vindt.

Lieve Nellie,

Wat is het Rapenburg mooi hè? Maar weet je wat nog beter is? Ik denk dat ik de liefde van mijn leven heb gevonden.

Liefs,
Janna

Mina strijkt met haar vingers over de gele vlek op de ansichtkaart, het resultaat van koffie verkeerd drinken dat verkeerd afliep. De warme herinnering uit haar verleden ontdooit de vrees in haar hart, maar haar vingers kunnen niet stoppen met trillen als ze haar rugtas van haar rug zwaait en de kaart voorzichtig wegstopt tussen de pagina's van een ongelezen boek.

De ansichtkaarten zijn de weinige puzzelstukjes die ze heeft van haar oma's leven. Hoewel ze allemaal trots werden gepresenteerd op het dressoir in haar woonkamer, weigerde haar oma erover te praten. Ze fronste slechts haar wenkbrauwen en schudde haar hoofd, haar rimpels strak en absoluut in haar afwijzing, maar haar ogen zacht in nostalgie.

Slechts één keer, op Mina's achttiende verjaardag, had Oma Janna stiekem naar Mina gewenkt toen haar moeder even weg was. Ze had de ansichtkaart van het Rapenburg meegenomen, waar toen nog niemand koffie op had gemorst, en wees naar een specifieke boom.

'Dat is waar ik Alfred heb ontmoet.'
'Wie is Alfred?'

Oma Janna glimlachte met een ondeugende twinkeling in haar ogen, alsof de eerste sterren van de avond gekozen hadden zich in haar blik te verzamelen in plaats van de nachtelijke hemel. Haar rimpels leken niet meer zo plechtig toen ze sprak: 'Iemand uit een ver verleden.'

Mina rits haar rugzak dicht en pakt haar telefoon erbij om de route op te zoeken. Haar oma was dan wel een Leidenaar in hart en nieren, maar Mina was opgegroeid in Amsterdam. Ze werpte een snelle blik op de volgende ansichtkaart in haar bundel, een kaart van het Gravensteen, en typt dat in het zoekbalkje in. Mina werpt haar rugzak over haar schouders, trekt haar wollige muts over haar oren en begint weer te lopen. De lantaarnpalen langs het Rapenburg verlichten haar weg in het vroege donker. Ze doen haar een beetje denken aan de lantaarnpaal van Narnia; in plaats van een nieuwe wereld te ontdekken, ontdekt ze de wereld van haar oma's verleden.

Als ze aankomt bij het Gravensteen, houdt ze de ansichtkaart omhoog om de beelden te vergelijken. Het één is een zwart-wit foto, genomen van genoeg afstand om het Gravensteen en enkele andere gebouwen op de afbeelding te krijgen. Er is geen mens te bekennen; de kille stenen hebben slechts elkaar als gezelschap. Misschien kruipen ze wel dicht bij elkaar in de winter; misschien wijkt het cement voor een innigere verstrengeling tegen de kou.

Het echte gebouw is warmer, levendiger. De rode luiken accentueren het gebouw zoals Oma Janna's nagellak ooit deed bij haar. De kerstlichtjes in de kale bomen brengen een gevoel van veiligheid met zich mee. Het grootste verschil met de ansichtkaart is echter dat er in het echt mensen aanwezig zijn op het plein, drie silhouetten in het donker. De man draait een vrouw in het rond. Ze lachen breeduit naar elkaar, maar de derde persoon staart naar hen met onverhulde haat. Ze slaat haar armen over elkaar en laat haar lippen dezelfde strakke lijnen aannemen als haar figuur. Als de dansende vrouw even niet kijkt, knipoogt de man naar de andere vrouw. De vrouw lacht terug naar hem. De ijspegels in haar ogen verdwijnen alsof ze slechts een schaduw waren die zijn licht heeft weggenomen. >

> Mina houdt de ansichtkaart omhoog onder de kerstlichtjes van de boom.

Lieve Nellie,

Alfred introduceerde me vandaag aan Marie. Hij kent haar al langer, zegt hij, maar hij heeft alleen maar oog voor mij. Nellie, hij heeft gevraagd of ik met hem wil trouwen. Ik heb ja gezegd!

Liefs,
Janna

De laatste ansichtkaart is een foto van de Burcht. Mina's schouders buigen zich automatisch naar voren als ze aan de laatste wandeling begint. Niet door het gewicht van haar rugtas, al heeft ze het idee dat het gewicht vertienvoudigd is in de laatste tien minuten. Haar vingers klemmen zich weer trillend om de ansichtkaarten terwijl ze op Google Maps tuurt naar de goede weg. Ze weet wat er gebeurd is, al die jaren geleden, maar het met eigen ogen zien is anders dan het horen uit haar moeders mond, een maand na haar oma's begrafenis. Het zien van de Burcht is definitief op een bepaalde manier. Het betekent het einde van haar oma en Alfreds verhaal. De Burcht is indrukwekkender in het echt. Op de ansichtkaart is slechts een muur te zien met kantelen, een statige afbeelding van een statige plek. De foto voelt onvoldoende, alsof het nooit een accuraat beeld zal geven van het gebouw, hoe lang en intens iemand er ook naar kijkt. Het voelt eenzaam. Op de foto kan men de geesten van het verleden immers niet voelen.

De Burcht bezoeken in het echt is een volledig andere ervaring. Mina treedt binnen door de toegangspoort en beklimt de trap, een eenzaam figuur in de kille nacht omringd door rijke geschiedenis. Het is moeilijk voor te stellen dat belagers hier ooit probeerden binnen te dringen, maar het is makkelijk om haar oma voor zich te zien: een gele winterjas, lang, bruin haar, en een grote glimlach. Ze heeft geen rimpels van ouderdom op haar gezicht, slechts rimpels in haar jurk omdat ze geen zin had om te strijken. Ze houdt Alfreds hand vast en lacht naar hem in hun laatste momenten samen. De geesten van weleer strijken langs Mina's armen en geven haar kippenvel. Ze sluit haar ogen en haalt diep adem. Haar bonzende hart kondigt de twist in haar oma's verhaal aan die Mina al lang kent. Ze beklimt de trap naar het uitzichtpunt van de Burcht, de avond oneindig en beklemmend tegelijkertijd. De wind ruist door haar haar en Mina doet alsof het haar oma is die haar geruststelt. Ze haalt een paar keer diep adem voor ze de ansichtkaart tevoorschijn haalt. Deze kaart heeft geen postzegel.

Lieve Nellie,

Ik ben met Alfred naar de Burcht geweest. Zie je de muur op de afbeelding? Dat is waar ik hem naar beneden heb geduwd.

Liefs,
Janna

‘Haar vingers klemmen zich trillend om de ansichtkaarten terwijl ze op Google Maps tuurt naar de goede weg’

Van de jury

‘Als ik nog één keer iets over elfen lees, pak ik mijn geweer’. Net als bij alle serieuze rechtspraak geldt ook voor het juryberaad van de Mare-Kooyker-Kerstverhalenwedstrijd het geheim van de raadkamer. Maar terugkijkend op deze twintigste editie van onze literaire competitie is één ding overduidelijk: elfen zijn het onuitroeibare onkruid onder de ingezonden personages, talrijker nog dan kerstmannen, Messiasen en al-dan-niet-suïcidale-in-de-donkere-gracht-staarders. Laat bovenstaande noodkreet (van een niet nader te noemen jurylid) daarom een goedbedoelde aanmoediging zijn voor toekomstige deelnemers: nokken met die elfen. Schrijf gewoon een goed verhaal! Dat lukte overigens in de meeste gevallen wél. De jury (bestaande uit schrijvers Arjen van Veelen, Christiaan Weijts en Mare-hoofdredacteur Frank Provoost) stapte in een tijdmachine en flitste langs vele eeuwen: van het bloedige beleg van Leiden via een hedendaagse volksmenner tot de nabije toekomst waarin nostalgische Mars-kolonisten een kijkje komen nemen in een oude Albert Heijn. Dat laatste verhaal was overigens ingediend als *graphic novel* door **Liza van Eyk**, die daarvoor een eervolle vermelding verdient. ‘Een eigen plan’ blinkt uit door de levendige dialoog, die een prettige schwing heeft, en fraai laat zien hoe subtielst werkt. Biologiestudent **Floris Krieger**

maakt van iets ogenschijnlijk kleins – een toevallige ontmoeting in de horts – een reeks scènes die zowel spannend als ontwapenend zijn. Subtiële humor en lichtvoetigheid kenmerken dit verhaal dat we bekronen met de derde prijs (en €50 aan boekenbonnen). ‘What’s in it for Willem?’ is een intrigerende alternatieve geschiedenis van de Leidse universiteit. Via een stelsel van tunnels, waar wrede oogstpraktijken plaatsvinden, krijgt de lezer een minder zoetsappige oprichtingsmythe gepresenteerd die tot op het eind in suggesties gehuld blijft en daardoor des te meer te denken geeft. Filosofiestudent **Eric Faassen** wint er de tweede prijs (en €75 aan boekenbonnen) mee. ‘De Leidse ansichtkaarten’ is een fonkelend en tegelijkertijd huiveringwekkend verslag van een koude avond spoorzoeken langs Leidse *lieux de mémoire*. Gewapend met Google Maps en drie oude ansichtkaarten probeert kleindochter Mina de lang verborgen gebleven historie van haar oma tot leven te wekken. Hoewel ze inmiddels weet wat grootmoeder op haar kerfstok heeft, herbeleeft ze die kille wraak door heden en verleden op elkaar te laten botsen. Student Engelse taal en cultuur **Mirthe Zootjes** schreef niet zozeer een *whodunit* maar een spannende *wheredunit* en is daarmee de welverdiende winnaar van de eerste prijs (en €250 aan boekenbonnen). Op 8 januari zal Lize Spit de prijzen uitreiken in boekhandel Kooyker, 19:30 u.

Gefeliciteerd! Hoe kwam je op het idee voor dit verhaal?
Mirthe Zootjes: ‘Omdat ik niet echt bekend ben met Nederlandse muziek, heb ik een keer een playlist opgezet met alleen maar Nederlandse nummers. Toen kwamen achtereenvolgens *Het Dorp* en *Aan De Amsterdamse Grachten* voorbij van Wim Sonneveld.

‘De nostalgie in het nummer *Het Dorp* sprak tot me, vooral hoe die nostalgie werd beschreven door de ansichtkaart die de hoofdpersoon heeft van zijn geboortedorp. Ik bedacht me dat niet alleen de afbeeldingen maar ook de teksten van ansichtkaarten een kijkje geven in het verleden. Het leek me daarom interessant om het verhaal van een personage te ontdekken via ansichtkaarten en zo het verleden te laten leven in het heden.’

Schrijf je al lang en wil je ook echt de literatuur in?

‘Ik begon met schrijven toen ik ongeveer elf jaar oud was, toen ik een verhaal schreef over een dief die zijn bivakmuts kwijt was en daarom halsoverkop een regenboogmuts moest leren breien van de lokale breiclub.

‘Later ben ik komische fantasy-verhalen gaan schrijven met serieuze thema’s en af en toe wat korte verhalen over crime fiction.’

‘Schrijven biedt voor mij een uitweg van de realiteit en geeft me tegelijkertijd de kans om de realiteit op andere manieren weer te geven dan gebruikelijk is. Ik heb echter nog geen concreet doel voor ogen en zal blijven schrijven zolang ik het leuk vind. Gelukkig is daar het einde nog lang niet van in zicht.’

Wie zijn je voorbeelden?

‘Als student Engels is het bijna onmogelijk een lijst te maken zonder Engelse auteurs als Mary Shelley, Charlotte Brontë, Bram Stoker en Charles Dickens te noemen, wiens boeken terecht als klassiekers worden gezien. Iets meer eigentijdse auteurs die ik bewonder zijn Madeline Miller en Terry Pratchett vanwege hun fantasierijke en originele manieren van verhalen vertellen. ‘Het waren echter de Nederlandse auteurs die me op de eerste plaats aan het lezen hebben gebracht, zoals Jan Terlouw en Thea Beckman, en die me voor het eerst hebben geïnteresseerd in literatuur, zoals Arthur Japin en Doeschka Meijning.’

Wat koop je van de €250 aan boekenbonnen?

‘Van alles! Behalve non-fictie en zowel Nederlandse als Engelse literatuur ga ik ook proberen om mijn horizon te verbreden door meer poëzie te lezen.’

ACHTERGROND

Drugs kan links en rechts samenbrengen

Linkse en rechtse leiders blijven elkaar afwisselen in Latijns-Amerika. Afzwaaiend hoogleraar Patricio Silva kan de voortdurende slingerbeweging verklaren. ‘Er heerst permanente ontevredenheid onder burgers.’

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN
FOTO ROYAL NAVY

‘Latijns-Amerika is een heel rare regio’, zegt Patricio Silva. ‘Alles wat op politiek vlak gaande is in Europa en de Verenigde Staten, gebeurt daar precies andersom. Latijns-Amerika noem ik ook wel het spiegelbeeld van de westerse wereld.’ Zo wint links steeds meer terrein in Latijns-Amerika, terwijl je in Europa en de VS juist een ruk naar rechts ziet, aldus de hoogleraar moderne geschiedenis van Latijns-Amerika, die na 22 jaar afzwaait. ‘En waar rechts hier steeds meer radicaliseert en steeds harder taalgebruik hanteert, zie je dat juist links dat doet in Latijns-Amerika.’

Dat is bijzonder, want na de verkiezingen van Mexico in 2018 waren in bijna alle landen in Latijns-Amerika nog rechtse presidenten aan de macht. En weer zeven jaar daarvoor werd het politieke landschap gedomineerd door links. Waarom wisselen links en rechts elkaar steeds af? ‘Er heerst permanente ontevredenheid onder burgers’, vertelt Silva. ‘Slechts 3 procent van de bevolking vindt dat politici hun werk goed doen. Van de beloofde economische groei, buitenlandse investeringen en werkgelegenheid is weinig terechtgekomen. Telkens wil met name de jongere generatie de zittende regering straffen door bij de volgende verkiezingen op de oppositie te stemmen. Het zijn eigenlijk proteststemmen.’ Dat leidt tot een vicieuze cirkel. ‘Nieuwe presidenten krijgen altijd een soort *honeymoon*-fase: diegene mag zich even installeren, maar na een maand of negen willen mensen resultaten zien. Als men de president eigenlijk niet steunt, wordt die honeymoon-fase een stuk korter. Burgers willen dan al na twee maanden resultaten zien.’

Dat is terug te zien in de opiniepeilingen. ‘In eerste instantie heeft de president 52 procent van de bevolking achter zich, maar na twee maanden daalt dat al naar 25 procent. Als president mag je geen ontslag nemen en moet je je termijn afmaken, daardoor blijven er presidenten aan de macht die hun hele regeringstijd buitengewoon zwak blijven. De volgende verkiezingen wordt er weer voor de oppositie gestemd, maar ook die zal niets bereiken zonder de steun van de samenleving. En dat gaat zo maar door.’ Deze diep gewortelde slingerbeweging gaat terug tot de Cubaanse Revolutie van 1959. ‘Toen de rechtse dictatuur omvergeworpen werd, raakten allerlei linkse mensen enthousiast. Er ontstonden guerrillagroeperingen in Bolivia, Colombia, Guatemala, noem maar op. Overal wilden mensen revoluties starten en je zag dat links begon te radicaliseren.’ Rechtse politici reageerden agressief op deze ontwikkeling. ‘In alle landen stuurden ze militairen naar het platteland om linkse guerrillastrijders te vermoorden. Ze schoven de democratie opzij en onderdrukten de bevolking. Er ont-

Amerikaanse mariniers enteren een zogeheten ‘narco-onderzeeër’ en nemen 2000 kilo cocaïne in beslag, afgelopen september in de Caribische Zee.

stond een vuile oorlog die in de jaren ‘70 eindigde met de totstandkoming van militaire dictaturen.’ Mensen zijn daar nu nog steeds boos over. ‘Deze regimes hebben mensen gemarteld en vermoord. Het feit dat de daders nooit zijn berecht, heeft de relatie tussen links en rechts tot op de dag van vandaag verziekt.’ Het zet links en rechts lijnrecht tegenover elkaar. ‘De revolutie is heel lang geleden, maar de verhalen worden van generatie op generatie doorgegeven. Voor de oudere generaties is links of rechts zijn echt onderdeel van hun identiteit. Mensen zijn er constant mee bezig. Dus de jongere generatie neemt die haat voor de andere groep weer over, waardoor de kloof tussen links en rechts zo groot blijft.’ Verder zorgden de economische hervormingen van de jaren ‘80 voor een nog sterkere polarisatie. ‘Dat had grote gevolgen voor de werkloosheid en armoede. Als Latijns-Amerikaanse landen nog kredieten van internationale financiële instellingen wilden ontvangen, moesten banken worden geprivatiseerd, staatsbedrijven verkocht en minder geïnvesteerd worden in sociale projecten. Dat heeft voor enorme wrok gezorgd bij burgers en daarvan heeft links goed gebruik gemaakt door beleid tegen deze hervormingen te beloven. Je ziet dan ook weer een opkomst van links aan het eind van de twintigste eeuw.’

Of links of rechts aan de beurt is, is vaak sterk afhankelijk van de problematiek die mensen op dat moment het belangrijkste vinden. ‘Latijns-Amerika is de meest ongelijke regio ter wereld. De rijke mensen zijn zo ongelooflijk rijk, dat ze bij wijze van spreken allemaal helikopters thuis hebben staan. Tijdens corona werd die grote sociale ongelijkheid ontzettend zichtbaar. De rijken en middenklasse konden in de hoofdsteden terecht bij private klinieken, terwijl de rest van de bevolking daar geen toegang toe had.’ Ook daar wist links gebruik van te maken door een groot pakket aan sociale steun te beloven. ‘Dat is verleidelijk voor miljoenen mensen die net hun hoofd boven water konden houden.’

En een van de grootste problemen in Latijns-Amerika is drugscriminaliteit. ‘De *narcos* zijn machtig en dat stelt de politiek voor een dilemma: hoe positioneer je je ten opzichte van georganiseerde misdaad? Links heeft daar niet echt een antwoord op, want ze willen de politie en het leger niet te veel inzetten. Terwijl rechts juist keihard wil optreden tegen die bendes, door bijvoorbeeld gevangenisstraffen voor drugsdelicten te verhogen. Dit zou ervoor kunnen zorgen dat rechts binnenkort weer de overhand krijgt.’

Nayib Bukele, de jonge president van El Salvador, is voor veel rechtse politici hét voorbeeld als het gaat om het afrekenen met drugsbendes. ‘Niemand ging vroeger naar El Salvador, het was het gevaarlijkste land van Latijns-Amerika. Bukele heeft de noodtoestand uitgeroepen, gevangenis gebouwd en mensen zonder proces opgesloten. El Salvador is nu na Canada het veiligste land van heel Amerika en dat maakt Bukele erg populair. Veel mensen neigen steeds meer naar een hardere aanpak, wat een bedreiging kan zijn voor de democratie en de rechtsstaat.’ Daarom ziet Silva in de *war on drugs* ook een positief element. ‘Als de veiligheids situatie blijft verslechteren, gaan we het punt bereiken waarop links en rechts noodgedwongen met elkaar rond de tafel zullen moeten gaan zitten. Dit zou ook presidenten die niet met elkaar willen samenwerken dwingen toch de handen ineen te slaan. Colombia heeft bijvoorbeeld heel lang niet samengewerkt met Bolivia, Peru en Ecuador, puur omdat daar linkse presidenten aan de macht waren, terwijl ze allemaal met hetzelfde drugsprobleem kampen. Het is een beetje gek om te zeggen, maar ik hoop dat de drugs crisis ervoor zorgt dat links en rechts tot een compromis weten te komen.’

Patricio Silva, ‘Van Links naar Rechts; van Rechts naar Links: De aanhoudende slingerbeweging in Latijns-Amerika’. Afscheidscollege, Academiegebouw, Groot Auditorium. Vrijdag 13 december, 16:00 u

Darmen zijn het tweede brein

Wat er in je darmen gebeurt, kan grote invloed hebben op je hersenen. Microbioloog Farideh Hosseinkhani onderzocht welke stoffen in je ingewanden ervoor zorgen dat je hersenen ziek worden en hoe dat is te voorkomen. 'Feces stinken, maar dit onderzoek is mijn passie.'

DOOR MARK REID
FOTO VECTEEZY

De keuze om darmbacteriën te onderzoeken als je iets wil leren over een hersenaandoening lijkt misschien opmerkelijk, maar in de laatste jaren is steeds meer duidelijk geworden welke rol onze darmen spelen bij het aansturen van onze hersenen. 'We noemen de darmen ook wel het tweede brein', zegt de net gepromoveerde microbioloog Farideh Hosseinkhani. 'Er zijn zenuwverbindingen vanaf de darmen die direct de hersenen kunnen beïnvloeden.' Naast die zenuwverbinding kunnen stoffen die bacteriën in de darmen produceren al vanaf onze geboorte het brein beïnvloeden. Welke dat zijn verandert en hangt onder andere af van je dieet, welke soorten bacteriën er in je darmen leven, je leeftijd en of je gezond bent of niet. Voor haar promotieonderzoek bekeek Hosseinkhani of er verschillen zijn in de stoffen die aanwezig zijn in de darmen van mensen met en zonder cognitieve beperkingen. '90 procent van alle cognitieve stoornissen, waar aandoeningen zoals dementie onder vallen, hebben geen erfelijke factor. Dat betekent dat omgevingsfactoren waarschijnlijk een grote rol spelen bij de ontwikkeling van dat soort ziektes. Voedsel is een van de belangrijkste omgevingsfactoren en onze darmen en de bacteriën die daarin leven zijn de poort waardoor we daarmee in contact komen. Het was dus logisch om te kijken of onze darmen ook een rol spelen in het ontwikkelen van ziektes als Alzheimer. 'We kijken met een techniek die metabolomics heet naar het totaal aan stoffen die aanwezig zijn in de feces van mensen met een cognitieve stoornis. Feces zijn in dit geval een goede vertegenwoordiging van het darmmilieu waar de bacteriën in leven.'

Metabolomics is een techniek die in de microbiologie al breder wordt toegepast, maar voor onderzoek op menselijke poep was er nog geen standaard protocol. Dat moest Hosseinkhani zelf ontwikkelen. 'Als je resultaten wil vergelijken met die van andere labs moet je een standaard werkwijze ontwikkelen, anders kunnen de uitkomsten heel erg van elkaar gaan afwijken. Een van de lastigste dingen bij fecesmonsters was het watergehalte, omdat mensen met dementie vaak ook last hebben van constipatie. Daar moet je voor corrigeren. 'Het rook erg vies om daarmee te werken, maar ik kon gelukkig wel in een zuurkast werken. Als je met bloedplasma werkt, is het heel makkelijk om met een pipet een bepaalde hoeveelheid af te meten, maar het is een stuk lastiger om van een fecesmonster een exacte hoeveelheid af te meten. Gelukkig is dit onderzoek mijn passie, dus dan is de stank minder erg. Je raakt er aan gewend. Urinemonsters ruiken trouwens nog vieser.' Uit haar onderzoek bleek inderdaad dat er bij mensen met een cognitieve beperking andere stoffen in hun darmen aanwezig waren. 'We zagen onder andere verschillen in de hoeveelheden suikers en omega-3-vetzuren. Ook waren er verschillende hoeveelheden van kleine vetzuren. Die stoffen zijn zeer belangrijk omdat ze als signaal dienen voor immuuncellen en zo betrokken zijn bij het reguleren van ontstekingsreacties. Die hebben op hun beurt ook weer gevolgen voor de gehele spijsvertering en daarmee de stoffen die ons lichaam opneemt.' Hosseinkhani vond nog meer opmerkelijke resultaten. Zo namen aan het onderzoek ook proefpersonen deel die wel een cognitieve beperking zeiden te

ervaren, maar bij wie er nog geen klinische diagnose was gesteld omdat er bijvoorbeeld nog niets waar te nemen was op een MRI-scan. Bij deze mensen met een zogenaamde subjectieve beperking waren er al wel veranderingen te zien in de stoffen in de darmen. Dat zou kunnen betekenen dat ziektes als Alzheimer in de toekomst al in een veel vroeger stadium kunnen worden vastgesteld. Daarbij rijst wel de vraag wat veroorzaakt is dementie het gevolg van veranderingen in de darm en kunnen we met een verandering aan ons dieet aftakeling van de hersenen voorkomen? Of zijn de veranderende stoffen in de ingewanden juist een reactie op wat er in het brein gebeurt en dienen ze daarmee alleen als diagnostisch hulpmiddel? Daarover wil de microbioloog nog geen uitspraak doen. 'Dementie is een complexe ziekte en dit onderzoek is maar een kleine eerste stap. De veranderingen in de hersenen en de darmen zijn nu nog een beetje een kip-en-ei-verhaal. Ik durf niet te zeggen wat eerst komt. Mijn onderzoek maakt deel uit van een groter project en ik hoop dat we met verder onderzoek meer te weten komen. 'Vaak hebben mensen met dementie ook nog andere aandoeningen, zoals diabetes type 2, en hart- en vaatziekten. We vermoeden dat die aandoeningen ook gepaard gaan met veranderingen in de darmen. Met kennis van die veranderingen en aanpassingen aan bijvoorbeeld het dieet hoop ik dat we in de toekomst veel symptomen en ziektes kunnen voorkomen. Dat is als behandelingsmethode ook te verkiezen boven medicatie met allerlei mogelijke bijwerkingen.'

De sloten moeten schoner

'In sloot en plas.' Schoolplaat getekend door M.A. Koekkoek

'Zonder gezond waterleven kunnen wij niet voortbestaan', waarschuwen Leidse milieukundigen. Met een update van hun *Bestrijdingsmiddelenatlas* hopen ze op 'een transparant debat gebaseerd op feiten'.

DOOR DALLYCE VETTER

We hebben in Nederland meer dan 350.000 kilometer aan sloten. Dat zorgt ervoor dat we hier ideale omstandigheden hebben voor landbouw en dat we hier kunnen wonen', zegt Martina Vijver, wetenschappelijk directeur en hoogleraar Ecotoxicologie aan het Centrum voor Milieuwetenschappen (CML) van de Universiteit Leiden. Bijna een derde van Nederland ligt onder de zeespiegel, dus kanalen en sloten spelen een belangrijke rol in het waterbeheer. Ook bieden ze een waardevolle habitat voor waterplanten en dieren. Samen met Marco Visser, theoretisch ecoloog en universitair docent aan het CML, heeft Vijver onlangs de *Bestrijdingsmiddelenatlas* geüpdatet. Op deze website (www.bestrijdingsmiddelenatlas.nl) is informatie te vinden over de concentratie van bestrijdingsmiddelen in oppervlaktewateren. In plaats van naar individuele bestrijdingsmiddelen te kijken, richten de onderzoekers zich nu ook op het algehele toxische effect van de verschillende bestrijdingsmiddelen op het waterleven. Vijver: 'Als we het over vervuiling hebben, moeten we beginnen met drie eenvoudige vragen: waar komt het voor? Wat is het? Hoeveel is er? Metingen van bestrijdingsmiddelen zijn erg duur en als belastingbetaler betaal je daaraan mee. Wij vinden dat die waardevolle meetgegevens over het oppervlaktewater niet alleen door de waterschappen moeten worden bewaard, maar dat ze voor iedereen beschikbaar moeten zijn. 'De toelating van bestrijdingsmiddelen is op basis van afzonderlijke stoffen, wat heel gebruikelijk is. Bij wijze van analogie: je bent verantwoordelijk voor je eigen huis en niet voor dat van je buren. Als je een chemisch product maakt, wil je natuurlijk dat je alleen gereguleerd en beoordeeld wordt op basis van wat je daadwerkelijk produceert.' Er kleven echter ook nadelen aan die afzonderlijk beoordeling. Dit wordt duidelijk door te kijken vanuit het perspectief van een waterdier, zegt Visser. 'Het idee achter de beschermingsnormen is dat ze een soort basisbescherming moeten bieden voor het ecosysteem. En vaak zien we dat de concentraties van alle individuele stoffen binnen de normen vallen. Maar bij elkaar opgeteld overschrijden ze toch het gewenste beschermingsniveau. Die individuele normen zijn dus niet voldoende om de natuur te beschermen omdat die aan alle chemicaliën en schadelijke

stoffen tegelijk wordt blootgesteld.' Vijver: 'Het leven op het land en in het water is prachtig, en wij maken het kapot.' Visser: 'Maar onze atlas is niet bedoeld om schuld of verantwoordelijkheid toe te wijzen. Het gaat om de kwantificeren van risico's.' Hij wijst op de enorme verscheidenheid aan levensvormen die worden aangetast door bestrijdingsmiddelen, waaronder 'alles dat voor een deel van zijn levenscyclus afhankelijk is van water'. Daarbij gaat het onder andere om microben, schimmels, algen, planten, ongewervelde waterdieren, vissen en amfibieën.

Hoewel het niet de bedoeling is dat bestrijdingsmiddelen in het water terecht komen, gebeurt dat vanzelf, legt Vijver uit. 'Laten we huishoudens als voorbeeld nemen: als je een kat of hond hebt, gebruik je waarschijnlijk anti-vlooienmiddel. Je geeft het dier een pil of druppeltjes en dan is het vier weken beschermd tegen vlooiën. Het medicijn komt dan in alle weefsels van het dier terecht, maar die residuen zitten ook in alle haren. Dus als het dier haren verliest in de omgeving, komen de chemicaliën in het milieu terecht.

'Bestrijdingsmiddelen worden uiteraard ook gebruikt door boeren. Om gewassen mee te besproeien of als zaadcoating voor planten, en dan kunnen ze in het water belanden. Het kan ook uitspoelen uit de bodem. Als gemeenten het gebruiken om hun stoepen schoon te maken, komt het uiteindelijk ook weer in het water terecht.' Visser wijst op nog een andere route die vaak over het hoofd wordt gezien. 'Veel van deze bestrijdingsmiddelen zijn vluchtige chemische verbindingen. Ze verdampen, en wanneer de atmosferische omstandigheden de dauwpunttemperatuur voor deze chemicaliën bereiken, condenseren ze en vallen ze neer op de grond, net als regen.' Nu de bevindingen openbaar zijn, hebben Vijver en Visser weinig invloed op wat er verder gebeurt. 'Onze atlas biedt een gemeenschappelijke waarheid voor het maatschappelijke debat, en dat is ook precies ons streven', zegt Visser. 'Iedereen kan dingen natuurlijk anders interpreteren vanuit zijn eigen agenda, maar als we het nu tenminste eens kunnen worden over de cijfers, dan kan dat de basis vormen voor een consensus.' Ook Vijver hoopt op 'een transparant debat gebaseerd op feiten'. 'Want als je weet in welke mate de stoffen bijdragen aan toxiciteit, of welke stoffen de beschermingsnormen het meest overschrijden, dan kun je in gesprek gaan met de sectoren die ze gebruiken - en dat kunnen ook emissies van huishoudens zijn. Met deze gegevens kunnen goed onderbouwde discussies worden gevoerd over verantwoordelijkheid en sanering.' Visser: 'Nog iets waarover we goed moeten nadenken is het behouden van de kwaliteit van ons water en grondwater voor toekomstige generaties.' 'We denken altijd aan onszelf en of wij zelf mogelijk vervuild zijn', zegt Vijver. 'Maar we denken niet aan de gevolgen voor onze omgeving. Zonder waterleven kunnen wij ook niet blijven voortbestaan.'

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4,500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 20 leerlingen. Groep 4 t/m 9. **Voortgezet onderwijs:** *Engels, 3 mbo. *Nederlands, brugklas mavo-havo. *Rekenen, VSO Waterland. *Nederlands, 4 havo. **Rekenen mbo-opleiding verzorging. *Wiskunde, brugklas mavo-havo. **Leiden-Zuid**, *6

leerlingen basisonderwijs, van wie één met dyslexie. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekooen@owwleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. btw voor elke vijftiendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, | +31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl of weekbladmare@protonmail.com
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@mastodon.
online
Bluesky @mareonline.nl
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 5.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Marciëlle van der Kraan

m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Else van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Dallyce Vetter (stagiair)

Medewerkers:
Emiel Beinema | Lente van den Berg
| Remco Breuker | Lisa Boshuizen |
Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen |
Mathijs de Jong | Pol Koopman | Henrik
Laban | Zahra Menguellati

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl

Fotografie: Taco van der Eb |
Marc de Haan

Illustraties: Bas van der Schot |
Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk,
Broek op Langedijk

Advertenties:
Bureau van Vliet B.V.
Wateringweg 129,
2031 EG Haarlem
Telefoon 023 - 571 47 45
E-mail sales@bureauvanvliet.com
advertentie@bureauvanvliet.com
Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit
(voorzitter) | Frank Israel (vice-
voorzitter) | Alexander Pleijter
(secretaris) | Willem van der Does |
Annemarie Drahmman | Nour Eldin
Emara | Rosanne Hertzberger | Zoë
van Litsenburg | Marten Jesse Pot |
Hermelijn Smits

CULTUUR

Week 1 en mijn stufi is al op

Met zijn studentenhiphop is Young Dylan een graag geziene gast bij studentenfeesten en op festivals. Woensdag staat de Delftse student technische bestuurskunde in de Nobel. 'Dronken studenten zijn gewoon heel leuk publiek.'

DOOR ELSE VAN DER STEEG

'Ik heb over twee dagen een tentamen lineaire algebra', vertelt Dylan van Rhijn. Hij bereidt zich voor op de pre-master econometrie en hoeft daarom dit jaar niet veel vakken te volgen. Dat komt mooi uit, want zo kan hij zich uitgebreid op zijn andere carrière richten: die van studentenrapper Young Dylan. Sinds hij in zijn tweede studiejaar een platencontract kreeg, treedt hij veel op, op festivals en bij studentenverenigingen. En nu is er zijn eerste soloshow die, ondanks een rustiger studiejaar, precies in de week na zijn algebratentamen valt. 'Het is nu wel even druk, maar dat combineren is alleen maar lachen. Ik doe dit jaar dispuutsbestuur bij mijn roeivereniging, Laga. Die zie ik altijd op donderdag, maandagen zijn voor het huis. Alleen moet ik iets vaker zeggen: ik ben er niet bij, want ik heb een studiosessie of een optreden. 'Voordat ik ging studeren maakte ik al wel muziek met vrienden, dat ging over verliefd zijn op een meisje of los gaan op een feestje: die hiphopinvalde zat er altijd al wel in. Dat is daarna alleen maar gaan groeien. 'Je begeeft je in een wereld die daarbij aansluit, je schrijft waarover je leeft maar natuurlijk wel wat aangedikt. Het studentenleven is een leuk onderwerp, speels, niet zo serieus. We zijn niet op zoek naar ballads, maar willen het juist lekker luchtig houden, en speels en fun.' Zo zingt hij in 'Datediner': 'Ik zei nog zo tegen mezelf: "Hier begin ik niet aan", nu moet ik voor de vierde keer deze maand, samen naar een datediner met haar gaan. Waar ben ik mee bezig, hier was ik toch tegen?' en in zijn nieuwste single 'Skeer': 'Ik heb een bank be-roven zwaar overwogen, want het is week 1 van de maand en mijn stufi is al op.' Muziek maken deed hij als tiener al veel samen met vriend en artiest Antoon, met wie hij samen onder andere de nummers 'Discotheek' en 'Deze Avond' uitbracht. 'Hij woonde ongeveer veertig minuten fietsen van mij vandaan. Ik woonde in de stad, hij in een dorp. Op vrijdagavond gingen we bij hem

thuis een biertje drinken en een nummer-tje schrijven. Zaterdag lieten we dat dan op een feestje in de stad horen. Dan krijg je ook de bevestiging van mensen dat het leuk is. Zo zijn we doorgeslagen. Nu zijn we hier.' Toch koos Van Rhijn niet voor een muziekopleiding. 'Er was niet echt aanleiding toe, het was meer een hobby. Ik wilde lekker studeren, muziek maken wanneer het kon, en plezier hebben. In het tweede jaar van mijn bachelor werd ik getekend. Toen ging mijn opleiding wel prima, dus ik dacht: ik maak het gewoon lekker af. 'Ik ben heel blij met de keuze, vind de combinatie heel leuk: soms ben ik pas laat thuis van een booking en zit ik 's ochtends weer in de collegebank. Het is lekker afwisselend, en goed voor mijn ontwikkeling. Ik haal nog steeds veel plezier uit het studeren. 'Afgelopen zomer stond ik op veel festivals, lustra en studentenfeesten. Studenten zijn wel het meest mijn doelgroep, het zijn ook de meest hechte groepen. Dronken studenten zijn gewoon heel leuk publiek.' Zolang het lukt, wil hij het muziek maken en studeren blijven combineren. 'Ik heb tegen mezelf gezegd: ik ga gewoon vol voor beide. Ik heb een kans gekregen die een gemiddelde persoon niet heeft. Als ik studievertraging hiervoor moet oplopen of uiteindelijk zelf besluit om te stoppen met studeren, heb ik het daarvoor over. We zien wel hoe zwaar ik het ga hebben en hoe slecht of goed het te combineren valt.' Tijdens de show in de Nobel zal hij 'al mijn repertoire' spelen. 'Dat is nog niet superveel, dus ik doe ook wat unreleased nummers, waar ik heel trots op ben. Mijn eerstvolgende single heet... dat hou ik nog even voor mezelf. Maar ik studeer in Delft, daar heeft het misschien iets mee te maken. 'Uiteindelijk stap ik een beetje af van het studentenleven als thema, maar de komende nummers gaan er zeker nog wel over: voorlopig nog lekker zingen over bier.'

Young Dylan, Nobel, 19 december, 19:00

Speciaal voor de
Universiteit
Leiden

Wij zijn de zorgverzekeraar voor de Universiteit Leiden!

Jij én je gezinsleden profiteren van:

- Korting op je aanvullende verzekering
- Extra korting bij vrijwillig eigen risico
- Uniek: deel je tandartsvergoeding met je partner
- Speciaal voor jou als werknemer: ruime vergoedingen zonder extra kosten voor o.a. tandarts en fysiotherapie

Bekijk ons ruime aanbod verzekeringen en alle voordelen op zorgzekerheid.nl/universiteit leiden

Overstappen kan tot en met 31 december 2024.

‘Door alle spiegels kijk ik de hele tijd naar mezelf’

DOOR LORENZO GERRITSEN
FOTO TACO VAN DER EB

Huur: 650 incl
Grootte: 20 m²
Naam: Volmolengracht
Huisgenoten: 2

Waarom hangen er zo veel spiegels in je kamer?

‘Vroeger was dit de glaswinkel van mijn opa. Uiteindelijk was hij te oud om de winkel nog te runnen, dus heeft hij het samen met mijn ouders omgetoverd tot een woonplek. Je ziet nog veel overblijfselen: overal hangen spiegels. De bedoeling was dat je overal waar je keek het glaswerk kon zien. In het begin was dat best intimiderend, want je kijkt jezelf de hele tijd aan. Maar uiteindelijk merk je

dat het extra ruimte geeft aan je kamer. ‘In mijn kledingkast zitten spots waar je vroeger de glaskunstenwerken van mijn opa kon zien. Hij was ook glasblazer en samen met mijn oma had hij op de Nieuwe Rijn een glascadeauwinkel. Hij leverde ook het glaswerk voor het Kamerlingh Onnes Gebouw. Ik heb ook nog een groot paardenhoofd van massief glas van hem. Ik heb een creatieve familie, want mijn oma schilderde en mijn moeder heeft kunstgeschiedenis gestudeerd.’

Doe je zelf ook iets met kunst?

‘Nee. Ik doe pedagogiek. Mijn moeder heeft een gastouderbureau. Als ze dan

klanten over de vloer had, was ik altijd de aangewezen persoon om de kinderen te vermaken. Ik twijfelde heel er wat ik later wilde doen en wilde eerst kunstdocent worden. Maar mijn moeder gaf mij als advies om iets te gaan doen waar je ook een baan kan vinden en daarna mijn dromen en hobby's na te jagen. Als ik mijn master heb afgerond, ga ik mij focussen op dingen die creatief zijn.’

Welke dromen heb jij?

‘Van jongs af aan heb ik altijd Youtuber willen worden. Ik wil kijken of ik iets kan doen met de kennis van mijn master. Ik heb lang nagedacht over een talkshow zoals die van David Letterman of Jimmy Kimmel, maar dan voor kleine kinderen. Er is een groot stigma van volwassenen die zeggen dat ze kinderen niet leuk vinden. Als je een kijkje neemt in hun belevingswereld, ontdek je dat ze best leuk en grappig zijn. Zij hebben een gekke kijk op de wereld.’

‘Hiervoor heb ik de pabo gedaan. Daar krijg je de kans om kinderen te zien hoe ze echt zijn. School is hun natuurlijke habitat, want ze zijn er meer dan de helft van de dag. Soms zie je als leerkracht de kinderen meer dan hun ouders. Je speelt dus een belangrijke rol in hun leven. Als leerkracht moet je met ze connecten. In de pauze gingen we naar memes kijken of *Among us* spelen. Door zulke kleine dingetjes laat je een kind weten: ik snap jou.’

‘Ik had bijvoorbeeld een jongen in de klas die door een zware tijd ging en niet naar school durfde. Ik wist dat hij een groot voetbalfan was en veel FIFA speelde. Ik ken dat niet zo goed, maar na schooltijd ging ik wat Youtube-filmpjes kijken over FIFA. Ik kwam erachter dat ze vooral *packs* openden om nieuwe spelers te krijgen.’

‘Ik vroeg aan hem: “Heb je nog coole spelers gepackt?” Sindsdien is hij nooit meer gestopt met praten. Ik kan opeens echt met hem levelen. Als leerkracht kan je dan echt iets voor een kind betekenen.’

COLUMN | ZAHRA MENGUELLATI

Ik krijg al hartkloppingen als ik aan tentamens denk

‘Welke vier argumenten geeft Huppeldepup over subtheorie B in haar artikel over de epistemologie van blablabla?’

‘Leg elk onderdeel en variabel in deze grafiek uit.’

‘Was kolonialisme: a) fantastisch voor integratie in de wereldeconomie b) DIEPGAAND DESASTREUS of c) met goede intenties van lieve Europeanen?’

Superspecifiek, superbreed en/of super-simpel. Dat zijn de drie smaken tentamens die ik voorgeschoteld krijg bij mijn studie. Van de locatie, tot de ongeliniëerde toetsblaadjes, tot de spelfouten en de waardeloze formatting, ik heb intussen echt een hekel gekregen aan tentamenperiodes.

Ik krijg al hartkloppingen als ik me aanstaande maandagochtend inbeeld. Dat ik in een zaal met een luid tikkend dak me pagina 48 van een artikel over de sociologische theorie achter infrapo-

litiek voor de geest probeer te halen, terwijl ik helaas niet ben gezegend met een fotografisch geheugen. En dat mijn gedachten dan worden verstoord door de mededeling dat ik nog een halfuur heb om te plassen, postuum een mentale fotokopie van de juiste alinea te ontwikkelen en hier een logisch verhaal op een gekadreerd wit vlak over neer te pennen. En dan in een volgestouwd tram terug naar mijn kamertje, *press repeat* voor de volgende dag.

Vroeger vond ik deze omstandigheden echt prima. Op de middelbare school vond ik toetsweken stiekem zelfs heel relaxed. Toen je nog het hele jaar bij de hand werd genomen en stap voor stap de leerstof voorgedrukt kreeg. Toen het door oefentoetsen en eindeloze besprekingen duidelijk was wat ze van je verwachtten. Natuurlijk waren er ook docenten die dit niet deden, maar dan werd er volop geklaagd en andere docenten om raad gevraagd.

Toetsweken waren voor mij een soort halve vakantie. Ik studeerde een dag van tevoren een beetje, en dan kwam het vaak vooral neer op mijn argumentatievermogen. Ik excelleerde in proefwerken, maar kan niet hetzelfde zeggen over tentamens.

Op de universiteit hebben docenten nauwelijks verplichtingen of verwachtingen om leerstof en tentamens beha-

te maken. Vooral bij een opleiding met docenten uit alle hoeken van de wereld, lopen de meningen en eigen ervaringen over toetsstandaarden erg uiteen. Zo heb ik een docent gehad die “niet gelooft in cijfers” (directe quote) en ons een brugklasniveau meerkeuze-toets gaf (ik klaag niet: makkelijkste 9 ooit).

Een andere docent had duidelijk een achtergrond in International Baccalaureate, en gaf ons een toets met drie bronnen met elk precies dezelfde vragen, waarbij ze wel elke keer een totaal ander antwoord verwachtte. Je kan al raden welke kleine groep studenten dit format kende en het tentamen wél had gehaald. Hoe graag ik het ook zou willen, alleen papers en projecten als afsluiting van een vak zijn niet genoeg. Weinig normale studenten zouden om negen uur naar een hoorcollege komen als er geen consequenties aan verbonden zaten. Daarnaast moet er natuurlijk wel iets van toetsing zijn, dus we kunnen tentamens niet helemaal afschaffen.

Kan er alleen niet meer worden nagedacht over alternatieven, zoals open-boek- of essay-stijl-tentamens? En zo niet, dan smeed ik om iets meer standaardisering, want telkens gokken of je alleen de slides uit de hoorcolleges moet leren of juist in plaats daarvan vele pagina's aan artikelen moet ontleden, voelt intussen als een potje roulette. Niet erg academisch.

Zahra Menguellati is student International Studies

*‘Ik excelleerde vroeger in
proefwerken, maar jammer
genoeg niet in tentamens’*

